

Herstelmaatregelenpakket Lok op 1: ‘No en moarn’ deel II

Inleiding – waarom doen we dit?

Sinds de uitbraak van Covid-19 in Nederland zijn er verschillende maatregelen genomen het virus onder controle te houden dan wel te krijgen. Enkele basisregels die al vanaf het begin gelden zijn de 1,5 meterregel en het advies zoveel mogelijk thuis te werken. Met name de 1,5 meter regel is al bijna een jaar van grote invloed op de Leisure branche (waaronder gastvrijheid en cultuur). Horeca kan slechts beperkt of helemaal niet bezocht worden, evenementen kunnen geen doorgang hebben en de culturele sector staat zo goed als stil. Ook de leefbaarheid in Fryslân komt steeds meer onder druk te staan. Voor de doelgroep ouderen en jongeren wordt de situatie steeds problematischer. Alleenstaande ouderen komen steeds meer in een sociaal isolement terecht en ook het aantal jongeren dat kampt met mentale problemen neemt steeds verder toe. Tijdens de eerste lockdown lag o.a. de totale horeca en culturele sector helemaal plat en mochten werkzaamheden op het gebied van persoonlijke verzorging niet meer uitgevoerd worden. In de huidige tweede lockdown is naast de horeca, cultuur en verzorging ook de niet essentiële detailhandel op slot gezet. Uitzonderd online diensten en gerichte bestellingen.

De Rijksoverheid heeft een reeks aan ondersteunende maatregelen ontwikkeld, waardoor lonen grotendeels doorbetaald kunnen worden en aan vaste lasten deels kan worden voldaan. Daarnaast worden belastingen en schulden vaak uitgesteld. Doel hiervan is het voorkomen van faillissementen/bedrijfsbeëindigingen en ontslagen. Gezien de ontwikkelingen van het aantal faillissementen/bedrijfsbeëindigingen, leegstand en de instroom in de WW werpen de steunmaatregelen haar vruchten af. Voorspelde grote economische gevolgen blijven daardoor vooralsnog uit. Dit neemt niet weg dat de pijn binnen de getroffen sectoren goed gevoeld wordt. Veelal zijn de laatste financiële middelen opgemaakt en staat het water aan de lippen. Er wordt rekening gehouden met een aanstaande golf aan faillissementen en oplopende werkloosheid zodra de steunmaatregelen ten einde zijn. Doordat de Covid-19 verschillende beleidsterreinen van de provincie raakt is er in juni 2020 als eerste provincie in Nederland door Fryslân een breed integraal herstelmaatregelenpakket gepresenteerd. De hiervoor gereserveerde 5 miljoen euro is voor bijna 90% reeds ingezet als aanvulling op de maatregelen van het Rijk, daarbij rekening houdend met ons DNA. In bijlage V is een korte evaluatie toegevoegd. Hieruit blijkt de meerwaarde, omdat de basis van onze economische ontwikkeling ligt in het DNA van Fryslân. Het Friese DNA bestaat uit een juiste balans tussen landschap, iepen mienskip en de economie. Gecombineerd met een cultuur van doen worden oplossingen ontwikkeld voor de toekomst van de regio. Oplossingen die ook in de rest van Nederland en de wereld toegepast kunnen worden.

In het nu voorgelegde 2^e herstelmaatregelenpakket staat onze collectieve missie, overeenkomstig het bestuursakkoord, de ontwikkeling van Fryslân tot een rijke brede welvaartsregio centraal. Deze zienswijze wordt onderstreept door het schrijven van het Centraal Planbureau dat aangeeft dat de Brede Welvaartsgedachte de oplossing dient te zijn voor post-Covid. Ook met dit tweede pakket willen we daarmee trendsetter zijn en een landelijke oproep doen om de Brede Welvaart te omarmen. Het werken aan de brede welvaart is in sterke samenhang met het werken aan internationale doelen zoals opgesteld in de zeventien Sustainable Development Goals. Een duurzame en dynamische delta, welke kan zorgen voor people, planet en profit. Daarnaast wordt de integraliteit met het Uitvoeringsplan Europa gezocht om ervoor te zorgen dat bedrijven en instellingen weer gaan opstaan en in beweging komen opdat dit plan van € 10 miljoen ook € 10 miljoen uit Europa gaat halen.

Leeswijzer

In dit rapport wordt eerst de uitgangspunten/kader van de provinciale inzet geschetst, wordt in hoofdstuk 2 aangegeven hoe we tot de interventies zijn gekomen en tot slot in hoofdstuk 3 wordt het pakket aan interventies gepresenteerd.

1- Uitgangspunten - kader provinciale inzet

Het coronavirus heeft ons tot een tijdperk van solidariteit en snelle maatschappelijke veranderingen gedwongen. Op korte termijn hebben we nu als taak om de economische en maatschappelijke gevolgen zo klein mogelijk te houden. De aanbevelingen moeten ervoor zorgen dat we de crisis niet alleen overleven, maar er ook beter uitkomen. Als provincie kijken we daarbij niet alleen naar onszelf, maar ook naar landelijke en noordelijke samenwerking hierin. Het is van belang dat we daarvoor actie ondernemen om de maatschappij fundamenteel te veranderen (welzijn), maar daarbij ook zorg te dragen voor (toekomstige) werkgelegenheid en daarmee borging van inkomen (welvaart). Op deze manier kan het consumentenvertrouwen behouden worden. Belangrijk voor de Brede Welvaart in Fryslân.

In deze opbouwfase kunnen we als provincie gericht inzetten op de kansen en opgaven voor Moarn die door COVID extra scherp naar voren komen. Met al onze partners moeten we inzetten op het versterken van gemeenschappelijk perspectief: brede welvaart dichterbij brengen. Hierin herkennen wij twee belangrijke opgaven:

1. de economische opgave: versterking van onze stuwende innovatiekracht en het verkleinen de fricties en het wendbaarder maken van de arbeidsmarkt.
2. de maatschappelijke opgave gericht op thema's als jongeren/ouderenwelzijn, jongeren/ouderenparticipatie en het geven van perspectief.

De provincie Fryslân is hierbij verbinder en stimulator. De kracht van het (economisch) herstel ligt voor een belangrijk deel in die regionale ecosystemen en clusters. Maar de kracht ligt ook in de brede invulling van het regionale (economisch) beleid. Vanuit de invalshoeken om het verdienvermogen te vergroten en het vestigings- en leefklimaat duurzaam te ontwikkelen worden veel beleidslijnen en instrumenten in het No en Moarn pakket integraal ingezet. Het zijn maatregelen die we anders niet zouden doen, maar waarbij we vanuit de Covid-analyse op in spelen.

Het kader voor de inzet van de provinciale middelen voor dit pakket is overeenkomstig het 1^e herstelmaatregelenpakket:

- gericht op resultaten (middel)lange termijn,
- bijdrage aan onze collectieve missie (brede welvaart)
- alleen inzetten van provinciale middelen waar een witte vlek zet (geen concurrentie met andere Europees, nationale en regionale middelen);
- relatie met corona (geen financiering van bestaand beleid)

Zoals aangegeven in de inleiding willen we de co-financiering vanuit Europees geld hieraan toevoegen. Hiervoor kijken we in eerste instantie vooral naar REAKT-EU, JTF en EFRO. Voor deze fondsen wordt de programmering nog gemaakt, maar deze zal aansluiten bij de doelstelling van de RIS3. In de RIS3 2021-2027 staat een visie op brede welvaart en een sociaal, gelukkig en inclusief Noord-Nederland (NNL) voorop. In de RIS3 worden de vier grote maatschappelijke transitie benoemd, die we als regio op ons af zien komen, die kansen bieden voor nieuwe ontwikkelingen om deze brede welvaart groter te maken. Om hierop in te spelen wordt nu gewerkt aan de Friese projectenmachine. Deze moet ertoe bijdragen dat projecten worden doorontwikkeld worden naar projecten, die voor Europees geld in aanmerking kunnen komen.

2- Analyse - Hoe zijn we tot deze interventies gekomen

Vanuit een gefundeerde basis willen we tot een voorstel voor het tweede herstel-maatregelenpakket komen. Daarom is de analyse op basis van een drietal stappen gedaan:

- Op basis van (ambtelijke) analyse huidige situatie
- Op basis van gesprekken met en signalen uit de Mienskip
- Op basis van (beperkte) evaluatie No en Moarn I

A- Analyse huidige situatie

2.1 Economische gevolgen door Covid-19

Nederlandse economie

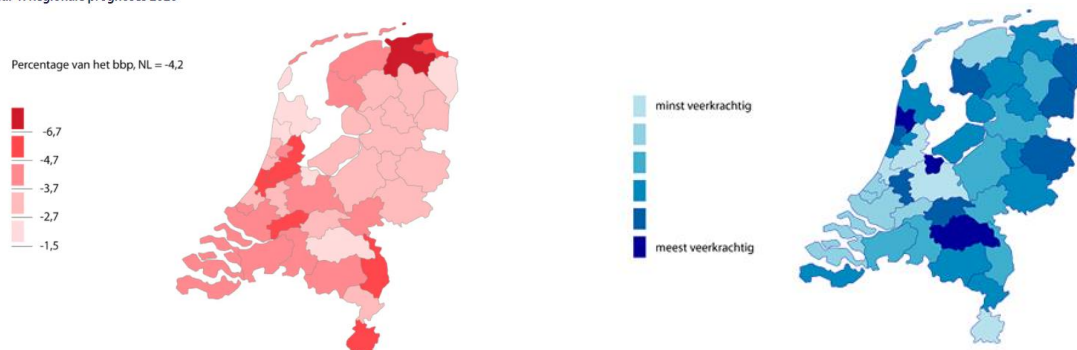
		2018	2019	2020*	2021*	2022*
Economie		%JoJ				
Bruto binnenlands product (bbp)		2,4	1,7	-4,5	1,8	2,3
Particuliere consumptie		2,2	1,5	-7,6	1,3	3,5
Overheidsconsumptie		1,7	1,6	-1,5	2,7	2,4
Investerings		3,6	4,6	-4,5	0,3	3,2
Uitvoer		4,3	2,7	-3,7	5,7	3,3
Invoer		4,7	3,2	-4,4	5,7	4,3
Overige indicatoren		%JoJ				
Consumentenprijsinflatie (CPI)		1,7	2,6	1,3	1,1	1,3
Werkloosheid (Eurostat)		3,8	3,4	3,9	5,1	4,0
Werkgelegenheid (in gewerkte uren)		2,6	1,9	-3,8	1,0	4,3
Huizenprijzen (PBK)	jaargem.	9,0	7,0	7,5	-0,5	-2,5
	dec/dec	8,4	6,5	8,0	-5,5	1,5
Aantal verkochte woningen	in dzd	218	220	230	205	215
Begrotingssaldo	% bbp	1,4	1,7	-5,8	-4,8	-4,2
Overheidsschuld	% bbp	52,4	48,7	56,5	59,1	61,0
Rente en valuta (einde periode)						
ECB-rente	%	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Euribor, 3-maands	%	-0,31	-0,38	-0,50	-0,45	-0,40
NL staatsobligatie, rendement 10j	%	0,39	-0,08	-0,41	-0,05	0,05
EUR/USD-koers	USD per €	1,14	1,12	1,17	1,25	1,25

*Voorspellingen 23 december 2020

Bron Economisch bureau ING

- De Nederlandse economie groeit in 2021 naar verwachting van het [ING Economisch Bureau](#) met 2,6%, na krimp van 4,3% in 2020. Daarmee is het bbp in het vierde kwartaal van 2021 terug op 99% van het niveau van voor de coronacrisis. De krimp in het vierde kwartaal zal minder groot zijn dan die in het tweede kwartaal. Verwacht wordt dat ondanks het herstel de werkloosheid in 2021 wel zal stijgen. De werkloosheid stijgt naar verwachting landelijk van gemiddeld 3,4% in 2019 naar 4,1% in 2020, om in 2021 uit te komen op 5,6%. Voor Fryslân zou dit betekenen dat het aantal werklozen van 12 naar 17 duizend zal stijgen.
- Het CPB verwacht in haar novemberraming een economische krimp van 4,2% in 2020 en een groei van 2,8% in 2021. Daarnaast verwacht het CPB een werkloosheid van 6,1% in 2021.

Figuur 1: Regionale prognoses 2020

Bron: RaboResearch

Het kaartje met regionale prognoses van het bbp van Raboresearch laat zien dat de krimp in Noord- en West Fryslân in 2020 tussen de 3,7 en 4,7 zal uitkomen. In Zuidoost Fryslân ligt de krimp naar verwachting lager dan 3,7%. Daarbij is de ene regio is veerkrachtiger dan de andere. De veerkracht van de Nederlandse economie in de zomer dempt de verwachte krimp. Dit zien we ook terug in de verwachte krimp in de regio's. Maar ook hierin verschillen ze van elkaar (figuur 2). De figuur geeft weer in welke mate een regio momenteel een betere verwachting heeft dan de prognoses van afgelopen juni.

Vanuit bovenstaande kunnen we stellen dat:

- De Nederlandse economie veerkrachtiger is dan eerder gedacht, maar krimpt.
- De verwachtingen voor het noorden is per regio verschillend (noorden/midden -3,7%, zuidoost – 2,7% en zuid-west -3,7%).
- In de minst veerkrachtige regio's zitten vooral de sectoren die het hardst worden geraakt zijnde: horeca, vervoer & opslag en de overige zakelijke diensten. Na de Waddeneilanden heeft Zuidwest-Fryslân de meest ongunstigste sectorstructuur. Zuidwest-Fryslân heeft een bovengemiddeld aandeel werkgelegenheid in grote krimpsectoren en een beneden gemiddeld aandeel in groeisectoren. De regio Noordwest-Fryslân heeft met een iets kleiner aandeel krimpsectoren en relatief groot aandeel banen in groeisectoren en is daarmee de gunstigste sectorstructuur in Fryslân. Het grote aandeel van banen in de zakelijke dienstverlening, financiële dienstverlening en zorg in Leeuwarden maakt dit verschil.

2.2. Gevolgen voor Leisure.

Uit het ABN rapport Leisure 2020-2021 – 6 november 2020) blijkt dat de sector Leisure (horeca, cultuur, detailhandel, recreatie) in 2020 naar verwachting met 45 procent krimpt en dat in 2021 deze nog niet terugkeert naar het niveau van voor de pandemie. Fastfood, vakantieparken en campings komen redelijk door de crisis. Voor reisondernemers, cafés, restaurants, musea, attractieparken, dierentuinen en bioscopen geldt dit niet. Zij zien hun omzet fors terugvallen door de opgelegde capaciteitsbeperkingen. In sommige branches is verdere consolidatie onvermijdelijk, zoals in het hotelwezen. Na forse krimp in 2020 volgt geleidelijk, maar geen volledig herstel in 2021. De lockdown zet delen van de economie op slot en zorgt voor een flinke dip van de consumentenbestedingen. Tegen deze achtergrond verwacht ABN AMRO dat de Nederlandse economie dit jaar met 5,6 procent krimpt.

De ontwikkelingen in de sector Leisure hangen in de eerste plaats af van hoe snel de samenleving weer in staat is om het normale leven min of meer op te pakken. Inmiddels staat het water bij tienduizenden ondernemers aan de lippen. De mogelijkheden om de vaste lasten te beperken verschillen per branche en soms zelfs per onderneming. Hotels en restaurants hebben veel tijdelijke arbeidscontracten niet verlengd om de vaste lasten te drukken. Bij verdere personeelsreducties staan vooral de kostbare afvloeiingsregelingen in de weg. In de cultuursector en bij sportverenigingen is er ruimte om tijdelijke huurverlaging overeen te komen en in sommige gevallen weten bedrijven de boeg geheel om te gooien en op alternatieve wijze alsnog omzet te genereren. In een aantal gevallen zouden echter ondernemers moeten overwegen om tijdelijk of permanent hun bedrijf stop te zetten, om restschulden te voorkomen. Dit geldt bijvoorbeeld voor de organisatoren van verre reizen en groepsreizen, waarvoor de herstelperiode relatief lang duurt.

De steunmaatregelen van de overheid hebben tot dusver in de ergste nood voor zien. Uit data van ABN AMRO blijkt dat de daadwerkelijke vaste of 'beïnvloedbare' lasten hoger liggen dan de berekeningen van het Centraal Bureau voor de Statistiek waar het kabinet zich op baseert. Zo lag de gemiddelde uitgaande geldstroom bij de restaurants - ondanks de uitgestelde belastingen en aflossingen aan banken - in april nog op 57 procent van het niveau van 2019. In mei gaven meer verhuurders een tijdelijke huurkorting en bedroeg de uitgaande geldstroom 53 procent van het niveau van 2019. In juni, de maand van de heropening, was dat 90 procent. Voor met name kapitaalintensieve bedrijven en de binnenstedelijke horeca die vaak kampt met hogere huisvestingslasten, is deze steun ontoereikend.

Gastvrijheidseconomie

De gastvrijheidssector kan gebruik maken van de steun- en herstelpakketten van de Rijksoverheid met daarin tijdelijke financiële regelingen, een sociaal pakket en investeringsmaatregelen. Op 12 januari heeft het kabinet aangekondigd met nog een aanvulling op dat pakket te komen. Momenteel wordt bekeken wat hiervoor nodig en mogelijk is (bron www.rijksoverheid.nl). Naast de steunmaatregelen van het Rijk, die met name bedoeld zijn voor de vaste lasten, is er zowel op landelijk als provinciaal niveau ook specifieke aandacht voor maatregelen passend bij de sector. Sinds afgelopen zomer is er een nationale Taskforce in het leven geroepen onder aanvoering van staatssecretaris Mona Keizer. Tijdens de laatste bijeenkomst op 1 februari heeft dit gremium ingestemd met de nationale actieagenda. Hier staat onder andere in beschreven hoe om te gaan met destiniatiemanagement, beleving, duurzaamheid en thematische routes. Ook is er veel aandacht voor human capital. De agenda wordt de komende tijd concreet gemaakt. Hier zijn we als provincie bij betrokken middels het landelijke vrijetijdsoverleg. Ook op provinciaal niveau is er een Taskforce actief waar ruggenspraak wordt gehouden als het gaat om hoe de sector ervoor staat en waarop ingezet moet worden voor de komende tijd. Daarnaast is er een expertmeeting gehouden waar met vertegenwoordigers van de sector is gesproken over alle ontwikkelingen. Daar werd ook geconstateerd dat er nog altijd breed draagvlak is voor de uitvoering van de zeven opgaven zoals vastgesteld in de beleidsnota Gastvrij Fryslân 2028.

Cultuur

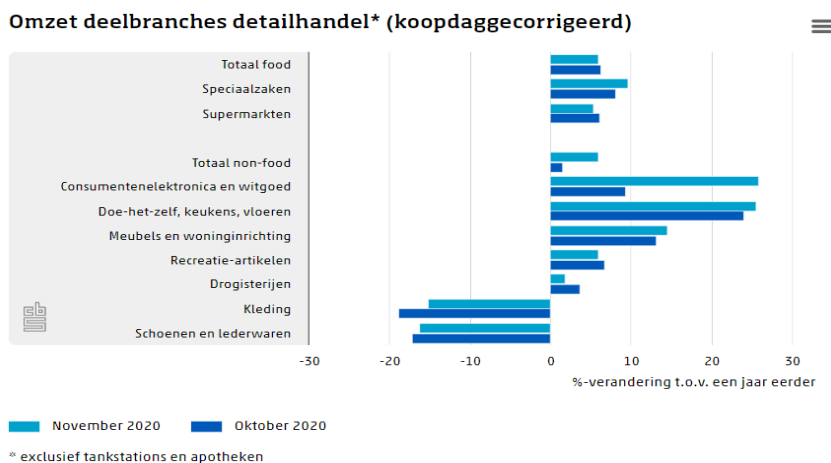
Na de horeca is de cultuursector het hardst getroffen door de coronacrisis: na de aankondiging van de intelligente lockdown in maart viel het culturele leven stil. Toen musea, concertzalen en theaters de deuren weer openden, mochten ze maar een beperkt aantal bezoekers ontvangen. De culturele sector heeft tussen 6 juli en 4 september met gemiddeld 62 procent het relatief grootste omzetverlies gemeld aan het UWV. Sinds november zijn de deuren opnieuw gesloten. De NRC berekende dat de culturele sector in het eerste halfjaar van 2021 4,5 miljard euro aan inkomsten zal mislopen, de rijksoverheid stelt daar 1,2 miljard aan steun tegenover. De sector heeft razendsnel gereageerd op de eerste lockdown, formats zijn aangepast en nieuwe programma's zijn uit de grond gestampt. Zo organiseerde Oerol het eerste online festival van Nederland: Het Imaginaire Eiland, bracht Opera Spanga hun nieuwste operafilm *The Other* online uit en maakten jongeren van Jeugdtheaterschool 'n Meeuw vier solo's over missen en verlangen in het stuk: *Alleen in Surhuisterveen* en organiseerden de vijf Friese theaters zich in het Verbond van Vijf om gezamenlijk te kijken naar hun rol in de maatschappij en het gebruik van hun theaters. De Raad voor Cultuur verwacht dat de crisis een langdurig effect zal hebben op de culturele sector: "We realiseren ons inmiddels dat de herstelperiode die onvermijdelijk volgt op een crisis, gepaard zal gaan met een veel grotere transitie. Herstel is niet: terug naar het oude. De crisis heeft in de sector én de samenleving zaken blootgelegd die om veel ingrijpender aanpassingen vragen."

Op de middellange- en lange termijn zijn er door Covid-19 grote uitdagingen voor de sector:

- Verschraving van cultureel aanbod heeft zowel gevolgen voor de aantrekkingskracht van onze provincie voor toeristen en bedrijven als voor de leefbaarheid in de dorpen
- Het is de vraag of bezoekers hun weg terugvinden naar onze culturele instellingen, wellicht blijft er een angst voor mensenmassa's of is de cultuurconsumptie door de crisis dermate veranderd dat oude verdienmodellen niet meer rendabel zullen zijn
- De crisis heeft de kwetsbaarheid van de sector blootgelegd, de sector moet niet alleen weerbaarder worden maar ook zelfredzamer, bijvoorbeeld door nieuwe verdienmodellen en andere financieringsstromen
- De sector drijft voor een groot deel op zzp'ers en juist die groep heeft zware klappen gekregen van de crisis, een deel laat zich omscholen, hierdoor verliest de sector een deel van haar professionals en kennis.
- De sector zal moeten omschakelen en deels via digitale platformen content aanbieden, publiek zoeken voor digitale uitingen en hieraan een verdienmodel koppelen

Keer op keer blijkt weer dat de culturele sector onmisbaar is voor de welvaart en het welzijn van Fryslân en zijn inwoners. Denk aan de enorme invloed van de culturele sector op de economie (cultuur is qua toegevoegde waarde aan bnp landelijk iets kleiner dan de bouwnijverheid maar twee keer zo groot als de landbouw), het vestigingsklimaat (voor ondernemers én nieuwe bewoners) en het toerisme, sociale cohesie en de leefbaarheid in onze dorpen. Zoals de commissaris van de koning het verwoordde in zijn nieuwjaarstoespraak: “(...) de aanwezigheid van creatieve mensen in een dorp van grote betekenis is. Kunst vergroot het sociaal kapitaal van een gemeenschap. Met andere woorden: cultuur houdt een gemeenschap vitaal. Cultuur zet ook urgente vraagstukken op de agenda. (...) Want cultuur is de humuslaag van de samenleving. Het geeft zuurstof aan de geest.”

Detailhandel

Bovenstaande grafiek van het CBS toont de omzet binnen de detailhandel afgelopen najaar in vergelijking met het najaar van 2019. De levensmiddelenbranche had ongeveer 5% meer omzet dan vorig jaar. Met name de detailhandel in consumentenelektronica, doe het zelf winkels in meubels/woninginrichting doen goede zaken in coronatijd. Winkels in elektronica en bouwmarkten zagen gemiddeld de omzet met een kwart stijgen. Ook webwinkels profiteren van de beperkingen. De detailhandel in kleding en schoenen worden daarentegen hard geraakt door de coronacrisis en zagen de omzet met 15- tot 20% afnemen. Voor deze winkels is de huidige lockdown dan ook extra zwaar. Ondanks corona is de winkelleegstand nu in Nederland nog nauwelijks gestegen. Ook in Fryslân is het aantal leegstaande winkel- en horecapanden nauwelijks gestegen in 2020. Dit kan zijn als gevolg van landelijke regelingen. Wel is duidelijk uit de media naar voren gekomen dat veel retailers snel weer perspectief moeten hebben.

2.3 Gevolgen voor de Leefbaarheid

De aanhoudende Coronamaatregelen hebben grote impact op de leefbaarheid in Fryslân. De maatschappelijke gevolgen van het coronavirus zijn in Friesland ongelijk verdeeld. Vooral jongeren krijgen onevenredig veel voor de kiezen. Dat blijkt uit nieuw onderzoek van het Fries Sociaal Planbureau (FSP). Jongeren ervaren meer stress en vinden het lastiger om te ontspannen dan andere generaties. Ook heeft bijna een kwart van hen financiële zorgen, tegen 17 procent van de volwassenen tussen de 35 en 64 jaar. Vooral lager opgeleide jongeren zijn kwetsbaar. Naast de doelgroep jongeren is er ook een grote groep ouderen die kampen met eenzaamheid en steeds meer in een sociaal isolement terecht komen. Doordat de coronacrisis langer duurt dan verwacht is de kans groot dat het aantal mensen met financiële problemen zal toenemen, wat een grote impact heeft op onze leefbaarheid en brede welvaart. Het is dan ook van belang we dat inspelen op de acute vraag, maar ook tijdig anticiperen op de vragen en problemen die nog gaan komen door deze aanhoudende crisissituatie. Daarbij is de rol van het Rijk steun en vanuit de provincie herstel.

Sociale cohesie

Samen met onze (ondersteunings)partners willen we een extra impuls geven op het gebied van welzijn en leefbaarheid nu onze samenleving zo wordt ontwricht door Corona. Niet alleen ouderen, maar ook jongeren en kwetsbare groepen doen vaak een beroep op de faciliteiten en activiteiten van welzijnsorganisaties, sportverenigingen en buurt- en dorpshuizen. Samen met de lokale welzijnsorganisaties, Sport Fryslân, Doarpswurk, Zorgbelang en andere partners willen we extra inzet plegen op projecten en activiteiten die (op een veilige manier) bijdragen aan de leefbaarheid en zorgen voor extra cohesie in dorpen en wijken. Deze extra impuls moet er voor zorgen dat kwetsbare groepen zoals jongeren en ouderen en gezinnen in armoede voldoende zorg en aandacht blijven krijgen om deze moeilijke periode te overbruggen. Samen met de genoemde partners willen we tevens inzetten op een structuur- en netwerkverbetering zodat we ook in de toekomst sneller kunnen anticiperen op maatschappelijk vraagstukken rondom welzijn en zorg.

Dorpshuizen en sportverenigingen

Eind december heeft Doarpswurk een tweede enquête afgenomen bij dorps- en buurthuizen, om de gevolgen van de coronacrisis op deze voorzieningen in kaart te kunnen brengen. Door het wegvallen van inkomsten en het doorlopen van kosten wordt de financiële situatie voor een aantal dorpshuizen steeds nijpender. Daarbij moeten we constateren dat het bij diverse dorpshuizen mogelijk ontbreekt aan een duurzame toekomstvisie die bijdraagt aan een evenwichtige financiële situatie. Ditzelfde geldt ook voor diverse sportverenigingen. Sport Fryslân geeft aan dat het aantal sportverenigingen met financiële problemen groter wordt nu de coronacrisis aanhoudt. Hoewel er ook dit jaar middelen door het rijk en de gemeente beschikbaar zullen worden gesteld is er behoefte aan een extra impuls om dorpshuizen en sportverenigingen financieel gezond te maken en toekomstproof. Samen met Doarpswurk en Sport Fryslân willen we niet inzetten op tekorten, maar op structuurversterking en extra ondersteuning op het gebied van advies, kennisdeling en het organiseren van activiteiten.

Voorzieningen

In oktober 2020 heeft het FSP groot onderzoek gedaan hoe burgers de coronapandemie ervaren en wat de grootste zorgen zijn rondom de leefbaarheid. Uit dit onderzoek is gebleken dat het wegtrekken van voorzieningen uit kleine dorpen zoals de lokale middenstand een grote zorg is van vele burgers. Het in stand houden van het voorzieningenniveau in dorpen is van essentieel belang voor de leefbaarheid en voorkomt het wegtrekken van ouderen en jongeren naar de stad. Vanuit een integrale aanpak willen we het voorzieningenniveau in (kleine) dorpen op peil houden en uitbreiden met een stimuleringsregeling voor lokale ondernemers op het gebied van innovatie, verduurzaming en digitalisering.

B- Analyse op basis van gesprekken met en signalen uit de Mienskip

Er zijn diverse gesprekken met stakeholders gehouden en informatie ontvangen op een brede uitvraag om input op te halen voor No en Moarn II. O.a. onderwijs- en kennisinstellingen, welzijnsorganisaties, de arbeidsmarktregio en brancheorganisaties, IPF en Ynbusiness zijn gevraagd naar de grootste problemen veroorzaakt door de corona-pandemie. Op het gebied van welzijn en leefbaarheid zijn gesprekken gevoerd met Doarpswurk, Sport Fryslân, ouderenbonden, welzijnsorganisaties en het FSP (Fries Sociaal Planbureau).

Uit de gehouden gesprekken is o.a naar voren gekomen dat het besef steeds meer ontstaat dat Covid naast de impact voor ouderen, het ook een enorme impact heeft op de jonge generatie. In de Leeuwarder Courant van zaterdag 30 januari jl. werd dit ondersteund door een interview met Bertus Jeronimus, klinisch- en ontwikkelingspsycholoog en universitair docent ontwikkelingspsychologie aan Rijksuniversiteit Groningen. 'Zij lopen in deze coronatijd schade op die je nog niet kunt zien', aldus Jeronimus. Afgelopen week is onder andere aangekondigd dat het kabinet extra middelen ter beschikking stelt via het Nationaal Programma Onderwijs.

Dit budget zal zich voornamelijk richten op het welzijn van studenten en het inlopen van achterstanden en richt zich minder op versterking naar de toekomst toe.

Vanuit onderwijs wordt aangegeven dat hier Regionaal een belangrijke opgave ligt. In deze opbouwfase kan juist gericht ingezet worden op de kansen en opgaven voor Moarn die op het gebied van arbeidsmarkt en onderwijs door COVID extra scherp naar voren komen.

Op de arbeidsmarkt zien we dat gevolgen van de pandemie sterk sector-afhankelijk zijn. Zo zijn de horeca en retail bijvoorbeeld zwaar getroffen, terwijl het tekort aan arbeidskrachten in de ICT juist is toegenomen. Op de arbeidsmarkt is nu sprake van een toegenomen mismatch tussen vraag en aanbod. Daarnaast is het beeld dat bedrijven minder investeren in opleidingen voor werknemers en minder stages en afstudeeropdrachten aanbieden.

Binnen de onderwijs- en kennisinstellingen zien we dat studenten vertraging oplopen in hun studie vanwege de pandemie. Onderwijs op afstand is lastig. Ook zien we dat een deel van de studenten afhaakt, vooral op MBO 1 en 2 niveau. En tenslotte blijkt het erg lastig om voldoende stage- en beroepspraktijkvormingsplaatsen te vinden. De onderwijs- en kennisinstellingen leiden toekomstige werknemers en ondernemers op. Door de pandemie zullen de toch al grote uitdagingen op het gebied van human capital in Fryslân dus alleen maar toenemen, zowel aan de vraag- als aanbodkant.

C- Analyse 1^e herstelmaatregelenpakket 'No en Moarn'

Van de vijf miljoen euro uit herstelmaatregelenpakket is ca. 4,8 miljoen euro beschikt, verdeeld over 11 maatregelen. De nog beschikbare middelen kunnen nog ingezet worden voor facilitering innovaties. Bij een paar regelingen is het subsidieplafond nog niet bereikt. In bijlage V is een nadere kwantitatieve toelichting toegevoegd.

Lok op 1: No en moarn: Extra maatregelen provincie Fryslân		
Stimulering arbeidsmarkt <i>Het stimuleren van talent in de vorm van stageplekken en om-, her-, en bijscholing</i>	Stimulering innovaties <i>Ondersteunen van oplossingen rondom nieuwe economie en brede welvaart</i>	Behoud vitaliteit vestigingsklimaat <i>Investeren in de blijvende beschikbaarheid van vitaliteit in de provincie</i>
 Opleidingsvoucher- arbeidsmarktscholing Budget: € 325.000 Subsidieplafond € 300.000 Uitvoeringskosten € 25.000 Aantal aanvragen 206 Budget aangevraagd € 417.638 Unieke organisaties aangevraagd 184 Aanvragen vanuit MKB 154 Aanvragen Maatschap / overig 52	 Innovatiematrix Budget € 200.000 Subsidieplafond € 150.000 Aanvragen 17 Budget verleend € 42.000 Gem. bedrag per aanvraag € 2.471	 Actieplan Gastvrijheidseconomie Budget € 1.000.000 Subsidieplafond € 928.375 Budget aangevraagd € 419.733 Aanvragen 338
 Begeleidingsvergoeding - stageplekken Budget: € 425.000 Subsidieplafond € 400.000 Uitvoeringskosten € 25.000 Aanvragen 439 Budget aangevraagd € 541.000 MBO-stage 60% HBO/WO stage 40%	 Nieuwe economie challenge Budget € 650.000 Subsidieplafond € 550.000 Aanvragen 56 Budget verleend € 550.000 Gem. bedrag per aanvraag € 9.821	 Actieplan Leefbaarheid en Sport Budget € 450.000 Subsidie Covid-19 maatschappelijke sector Fryslân € 375.000 Aantal gehonoreerde aanvragen 372 Budget verleend € 377.310 Gem. bedrag per aanvraag € 1.014 Voucherregeling sportactiviteiten € 50.000 Aantal aanvragen 100 Bedrag per aanvraag € 500
 Facilitering initiatieven arbeidsmarkt Budget: € 450.000 Projecten gesteund: Extra budget stageplaatsen € 100.000 MKB-deal Skills Booster € 150.000 Project lokale energiecoaches € 25.000 Website scholingsalliantie € 33.000 Memo IT-lab € 25.000 JobOn € 22.500 Uitvoeringskosten € 100.000	 Toekomstgericht Investeren Budget € 550.000 Subsidieplafond € 500.000 Aanvragen 36 Budget verleend € 500.000 Gem. bedrag per aanvraag € 13.889	 Actieplan Cultuur Budget € 550.000 Fries Museum - matching OCW € 225.000 Slikeer Film - matching min. OCW € 31.319 Subsidierегeling € 150.000 Uitvoeringskosten € 15.000 Aanvragen gehonoreerd 15-20 Gem. bedrag per aanvraag € 8.000
	 Facilitering innovaties Budget € 500.000 Projecten gesteund: Business Boost € 90.000 NTCP € 150.000 Biotrack BV € 25.000 Expertteams € 110.000	 Lokale advertentiecampagne Budget € 100.000 Divers € 100.000

Uit bovenstaande blijkt dat bedrijven en organisaties goed gebruik hebben gemaakt van alle maatregelen. In totaal hebben direct meer dan 1500 organisaties, bedrijven en instellingen gebruik gemaakt van het pakket. Daarnaast hebben er via de ondersteuning van projecten ook bedrijven, instellingen en organisaties indirect kunnen profiteren. Vanuit kwantitatieve gegevens kan daarmee gesteld worden dat het pakket aan menig bedrijf, organisatie en instelling een steuntje in de rug heeft gegeven. Het geld kon in de korte tijd op een benaderbare manier als stimulans verstrekt worden. Van de Covid 19-regeling VTE sector is een bedrag nog niet besteed. Met 338 aanvragen (stand van zaken februari 2021) en een aangevraagd budget van ongeveer 420.000 euro doet de regeling het prima, ook in het licht van het totale No & Moarn 1-pakket. De verwachting vooraf was dat het aantal aanvragen uit de gastvrijheidssector mogelijk nóg veel hoger zou kunnen uitvallen. De intentie vooraf was hulp voor zoveel mogelijk ondernemers. De regeling is tussentijds gewijzigd en uitgebreid met extra sbi codes zodat meer ondernemers er gebruik van konden maken. Ook konden ondernemers na de wijziging drie keer subsidie aanvragen in plaats van één keer. De regeling is in elk geval nog tot en met april open en zal mogelijk nog verlengd worden. Dit met het oog op signalen dat een deel van de bedrijven ondanks meerdere communicatie-uitingen nog niet van de regeling zouden weten.

Naast het bovenstaande pakket van 5 miljoen euro waren er nog bestaande projecten aan het pakket toegevoegd in hoogte van 4,9 miljoen euro. Hiervan is 1 project niet van de grond gekomen: de regeling Wolkom Thus. Voor de mediacampagne van in totaal 3 miljoen euro om Friezen om utens terug te halen naar de Friese arbeidsmarkt zou samen met gemeenten gefinancierd worden. De gemeenten hebben door de coronacrisis geen geld, waardoor het project vertraging heeft opgelopen. In 3^e kwartaal 2021 zal aangegeven worden hoe het project nu inhoudelijk en financieel ingevuld gaat worden. Het aanvullen van bestaande projecten willen we in het tweede pakket niet herhalen. Wel zullen de bestaande opgaven een versterking, dan wel het vervolg van de Covid maatregelen zijn. Vanuit economie wordt daarin de komende jaren sterk ingezet op de clusters in Fryslan, vanuit gastvrijheidseconomie wordt het slimme groeien verder doorontwikkeld en bij cultuur wordt diverse cultuurinstellingen de komende jaren gesubsidieerd.

3- Het pakket aan interventies

Vanuit de bredere analyse zijn hierbij een aantal steekwoorden die naar voren komen: innovatie in duurzaamheid en digitalisering, bestaande structuren versterken en blijven inzetten op samenwerking overheden, onderwijs en ondernemers, samenwerken in (bestaande) ecosystemen, investeren en kapitaalbehoefte en aandacht voor de arbeidsmarkt en woon- en leefklimaat. Op basis van het onderzoek, gesprekken en het gestelde kader is gekozen voor een pakket met daarin vijf afzonderlijke pijlers: economie, gastvrijheidseconomie, cultuur, leefbaarheid en arbeidsmarkt. Daarnaast zijn er twee sporen die door alle afzonderlijke pijlers lopen, te weten digitalisering en perspectief.

Toelichting 2^e herstelmaatregelenpakket 'No en Moarn'

In de vijf pijlers willen we via het onderdeel No inspelen op het geven aanjagen van individueel perspectief. In het Moarn onderdeel willen we samen met stakeholders challengers organiseren om middels een concrete Covid-uitvraag meer impact te genereren en minder te gaan gieteren. Op die manier proberen we gezamenlijk te werken aan een perspectief die inspelen op de corona gevolgen en daarnaast aansluiten bij de doelstellingen uit het bestuursakkoord: Geluk op 1. Binnen de maatregelen van het pakket is daarom aandacht voor het economische perspectief, maar ook voor de sociale cohesie. Door hier een samenspel van te maken moet de balans tussen materieel en immaterieel worden gevonden.

Hiervoor zijn vijf pijlers en twee sporen benoemd met elk haar corona invalshoek:

1- economie: na Corona zullen we niet weer terugkeren in de oude economie. Bedrijven, organisaties moeten we stimuleren om na te gaan denken en plannen te ontwikkelen gericht op de Nieuwe Economie. Vanuit het No-onderdeel wordt het ontwikkelen van plannen gestimuleerd en gepresenteerd aan een groep van deskundigen om daarmee bedrijven, organisaties weer verder te helpen. Hierbij zullen we ook aansluiten op de landelijke maatregelen en proberen we aan te sluiten op de EFRO/REACT-EU gelden die we in het noorden de komende jaren gaan wegzetten. Op deze manier proberen we onze euro in dit pakket te vergroten. In het Moarn pakket wordt getracht om vanuit gezamenlijkheid vanuit de clusters/MKB plannen te stimuleren die bijdragen aan structurele verbetering richting Nieuwe Economie na Covid.

Doel/impact: stimuleren ontwikkelen nieuwe businessmodellen, omdat we na Covid niet meer teruggaan naar de oude economie en de Friese economie gemiddeld sneller kan herstellen.

2- arbeidsmarkt: Met het onderwijs willen we in dit pakket werken aan een beter aanbod van studenten in relatie tot het bedrijfsleven. Jongeren moeten toekomstperspectief krijgen doordat ze in Fryslan snel kans op bv via het NO-onderdeel een mooie stage kunnen krijgen. In het Moarn onderdeel zal aan het onderwijs gevraagd worden om in gezamenlijkheid een plan te ontwikkelen hoe hierop in te spelen. Vanuit het onderwijsakkoord kan dit dan weer verder gebracht worden. Daarbij richten we ons op 2 acties:

a. Leven Lang Ontwikkelen: Gericht programma voor de doelgroepen in Techniek, Digitalisering en Zorg om wendbaarheid en omscholing te versnellen. Hierbij gaat het aan de ene kant om het bestaande aanbod direct te ontsluiten en extra laagdrempelig te maken. Anderzijds richten we ons met maatwerkprogramma's op voor zowel werkgevers als werknemers innovatie te stimuleren en de wendbaarheid te vergroten.

b. Covid stage-impuls. Directe inzet om bedrijven en begeleiding van studenten te versterken door de verbinding tussen bedrijf en gezamenlijke kennisinstellingen te intensiveren (ondermeer door extra stagebegeleiding, hybridedocent en praktijkleerroutes).

Doel/impact is om het tekort aan stageplaatsen en beroepspraktijkvormingsplaatsen te verkleinen en vraag en aanbod structureel goed op elkaar af te laten stemmen. Daarnaast wordt structuurverbetering in leven lang leren ontwikkeld ter bevordering van innovatie en wendbaarheid van werkgevers en werknemers.

3- Gastvrijheid: In Coronatijd bleken veel inwoners in de eigen provincie op vakantie te gaan en zij hebben ondervonden hoe mooi het in de provincie is. In het NO-onderdeel ligt de focus voor de korte termijn (no) op:

- a. Het stimuleren van scholen om werkweken van scholieren door te brengen bij Friese ondernemers door subsidies te verstrekken. Twee sectoren die vanwege corona volledig buiten de boot vallen zijn de groepsaccommodaties en de bruine vloot. Juist bij deze twee deelsectoren zou deze subsidieregeling goed kunnen helpen. En als provincie geven we scholen hiermee een garantie dat zij hun werkweken kunnen organiseren en dit zou ze over de streep kunnen trekken om een boeking te maken bij een Friese ondernemer.
- b. We willen incidentele subsidiesteun verlenen aan een van onze icoonprojecten: De Tocht. We zien dit als een grote blockbuster. Het was de bedoeling dat de show zou starten vanaf het najaar 2021. Dit is vanwege corona uitgesteld. De kosten voor het inhuren van personeel echter niet. De organisatie heeft daarom behoefte aan een overbruggingskrediet van € 225.000. Als provincie willen we hieraan € 125.000 bijdragen uit het noodfonds.

Voor de langere termijn (Moarn) willen we inzetten op:

- a. Tweedelijns ondersteuning richting ondernemers. Een team van experts helpt de ondernemer pragmatisch bij financierings- en bedrijfsvoerings-vraagstukken. De tweedelijns ondersteuning is er ook voor vraagstukken op het gebied van personeel en arbeid. Dit kan middels het project Business Booster dan wel MKB Voucher. Dit loopt echter tot en met 1 januari 2022. De effectieve inzet van een tweedelijns ondersteuning voor de gastvrijheidssector is dan van september tot en met december 2021, en dat is vrij kort. Wij stellen daarom een verlenging voor tot 1 juni 2022.
- b. Innovatie in digitalisering en circulariteit stimuleren middels een investeringsregeling. Door digitale belevingen worden bestemmingen geholpen om digitale innovaties en technologische ontwikkelingen toe te passen en daarmee hun aanbod te versterken of nieuw aanbod te creëren.
- c. Extra focus aanbrengen op de samenwerking tussen kleinschalige ondernemers, zowel dagrecreatie als logies. Door dit te laten organiseren kan er meer efficiency ontstaan in bijvoorbeeld de inkoop, personeel, marketing, bezorging producten. Dit kan middels bestaande structuren als de TCF of door hier een coördinator op te zetten.

Doel/impact is om te komen tot structuurversterking in de gastvrijheidssector en daarmee door structurele samenwerking te zorgen dat de sector sterker uit Covid 19 gaat komen.

4- Leefbaarheid: Vanuit 'No' willen we met onze (ondersteunings)partners inzetten op:

- a. extra activiteiten voor ouderen, jongeren en kwetsbare groepen die bijdrage aan de leefbaarheid. We willen hiermee een extra impuls op het gebied van sport, welzijn en sociale cohesie om in de maatschappij op dorp-stadniveau activiteiten te gaan organiseren.
- b. toekomstbestendig maken dorpshuizen en sportverenigingen en ondersteuning bieden bij financiële problemen. Dit doen we door de inzet van adviseurs en financieel specialisten via Dorpswark en Sport Fryslân .

Vanuit "Moarn" willen gaan inzetten op;

- a. structuurversterking en netwerkopbouw. Corona heeft duidelijk gemaakt dat er in Fryslân, ook omdat hier geen rol is van de provincie, provincie breed geen ecosysteem is waarop terug gevallen kan worden om de sociale cohesie te behouden. Samen met stakeholders willen we netwerken realiseren en van daaruit van onderop komen tot nieuwe plannen om daarmee mensen te stimuleren uit het sociale isolement te blijven dan wel te komen. Niet om de rol over te nemen, maar om een extra impuls te geven aan de gemeenten.
- b. het op peil houden van voorzieningen in dorpen ten behoeve van de leefbaarheid. Dit doen we met een extra stimuleringsregeling voor lokale ondernemers in dorpen op het gebied van duurzaamheid, innovatie en digitalisering.

Doel/impact is om de door Covid verstoorde sociale cohesie en daarmee de leefbaarheid in dorpen en steden aan te jagen dan wel te verbeteren.

5- Cultuur: het behoud van cultuur is voor de provincie Fryslan belangrijk. Door in het No-
onderdeel organisaties en cultuurmakers een bijdrage te geven of garant te staan om te blijven
produceren en programmeren houden we cultuur levend en geven we perspectief. In het
Moarn-onderdeel willen we culturele organisaties ondersteunen, die bijdragen aan het
oplossen van de beschreven uitdagingen waar de sector door corona voor gesteld staat. Dit
ter bevordering van de structuurversterking in de sector. Daarnaast zetten wij cultuur in als
middel om zorg te verlichten en sociale problemen als eenzaamheid aan te pakken.

*Doel/impact is om perspectief aan de cultuursector te geven om zo de aantrekkelijkheid van
onze provincie voor bewoners, bedrijven en bezoekers op cultuurgebied te behouden.*

De twee sporen die er doorheen lopen beogen een versterkende invloed op alle pijlers.

A- de rol van digitalisering is in de corona periode in een versnelling terechtgekomen. Deze
digitale versnelling is daarmee een spoor waar we op moeten aanhaken. We willen
cybersecurity een plek geven en aansluiten bij de ontwikkeling rondom Artificial Intelligence.
In samenwerking met de European Digital Innovationhub en de AI-Coalitie zou met het
onderwijs een aantal impactvolle en toepassingsgerichte kennisprojecten gestart moeten
worden met Europese Financiering. In Fryslan lopen we nog niet voorop en daarom willen we
ook met een digitale subsidieregeling openen. Friese maatschappelijke en culturele
ondernemingen, mkb'ers en retailers willen we stimuleren om meer digitaal te gaan werken.
De digitaliseringssubsidie kan ingezet worden voor bijvoorbeeld het ontwikkelen van online
producten en diensten.

*Doel/impact: Inspelen op de breed toegenomen urgentie op gebied van digitalisering. Het
fysieke ondernemen van voor de corona daarmee ook over te laten gaan in digitaal
ondernemen, zodat we bij een volgende crisis robuuster zijn.*

B- Met Perspectief willen we via een campagne Fryslan yn Ferbyning kunstenaars/
ondernemers/inwoners verhalen laten vertellen om anderen te inspireren, perspectief te
bieden. Het blijkt dat veel ondernemers in allerlei sectoren (schatting > 50%) het moeilijk
vinden om in te spelen op de Covid-situatie en de maatregelen waar ze mee te maken krijgen.
Middels deze campagne gaan we kennis delen op een breed terrein. Dit kan gaan over de
inzet op nieuwe businessmodellen, gezamenlijke acties in een winkelcentrum,
duurzaamheidsinvesteringen om kosten te reduceren, omscholing personeel, financiering,
etc.. Samen met Ynbusiness willen we daarnaast webinars gaan aanbieden om mensen te
inspireren vanuit praktijkverhalen. In het tweede deel van dit spoor gaan we evenementen, die
door kunnen gaan, een bijdrage geven voor het realiseren van duurzaamheidsplannen, en
evenementen niet door kunnen gaan een bijdrage geven voor het zoeken naar alternatieven.

*Doel/impact: Uit recente cijfers blijkt dat 'geluk' door de Friezen is gedaald naar een 6,9. Door
kennis te delen, elkaar te inspireren, verhalen te vertellen en evenementen/activiteiten te
stimuleren willen we de mienskip weer ondernemend maken en een stip op de horizon bieden.*

Daarnaast draagt het pakket mee aan versnellen van bestaande doelen uit bestuursakkoord,
die door Corona geraakt zijn. Hierbij moet gedacht worden aan:

- investeren in circulaire economie (pijler 1)
- meer jonge gezinnen blijven of komen naar Fryslan (pijler 2)
- er zijn projecten uitgevoerd die de sociale leefbaarheid in Fryslan versterkt hebben (pijler 4)
- deel culturele activiteiten draagt meetbaar bij tot positieve economische effecten (pijler 5)
- Initiatiefnemers worden op gelijkwaardige wijze volgens een transparant proces welkom
geheten bij de provinciale organisatie (pijler 1-5)

Resume

Het nieuwe no en moarnpakket van de provincie Fryslan heeft een totale omvang van 10
miljoen euro. Daarnaast is de ambitie om nog eens minimaal zo'n bedrag aan Europees geld
als multiplier te behalen. Doel is om structureel bij te dragen aan herstel en daarmee impact
te creëren voor de vijf pijlers Economie, arbeidsmarkt, Gastvrijheid, Leefbaarheid en Cultuur
om zo als Fryslan sterker uit de Coronacrisis te komen. Schematisch is dit als volgt uitgewerkt:

ECONOMIE

NO (INDIVIDUEEL PERSPECTIEF)

Matrix+NEC subsidie (550k*)
(vervolg pakket I, per groep 1)

* Subsidie voor het zelf of laten opstellen van een plan op gebied van innovaties op gebied van nieuwe economie / Brede Welvaart incl. deskundigheidstafel om plan ook door te ontwikkelen naar landelijke / Europese regel.
* Subsidie voor doorontwikkeling naar deze regelingen

Doelgroep: breed, ingeschreven staan bij Kvk.

ARBEIDSMARKT

Stagesubsidie (550k*)
(vervolg pakket I, meer focus)

* Vast bedrag verstrekken aan bedrijven voor het begeleiden van (afstudeer) stagiaires in sectoren/ opleidingsniveau waar tekorten zijn. Stageperiode is minimaal 3 mnd. Koppeling onderwijs - organisaties

Doelgroep: breed Organisaties die ingeschreven staan bij Kvk.

GASTVRIJHEID

Gastvrijsubsidie (550k*)
(vb regeling leefbh, per onderwijsklas, min. 3 dgn)

* Vast bedrag verstrekken aan voortgezet onderwijs voor 3^e en 4^e klassen om werkweken die normaliter in het buitenland gehouden werd, nu in de eigen provincie te gaan houden. Koppeling onderwijs – Gastvrijheidseconomie

Doelgroep: Voortgezet onderwijs.

LEEFBAARHEID

Maatschappelijke subsidie (550k*)

* Extra advies en ondersteuning voor toekomstbestendige dorpshuizen en sportverenigingen.

* Vast bedrag voor gezamenlijk plan voor extra activiteiten op het gebied van sport, sociale cohesie en leefbaarheid voor jongeren, ouderen en kwetsbare groepen.

Doelgroep: Welzijn en Sport

CULTUUR

Culturele subsidie (550k*)
(vast bedrag, vervolg pakket I covid19)

* Prolongeren van de covid-19 subsidieregeling Kleine Culturele initiatieven

* Ticketregeling voor de brede culturele sector ter stimulering van het maken en programmeren van cultureel aanbod.

Doelgroep: culturele sector.

MOARN (UITDAGEND, CREATIEF EN SAMEN NAAR PERSPECTIEF)

Innovatiechallenge (900k*)

* Subsidiebijdrage voor beste plannen vanuit clusters/MKB op gebied van innovaties op gebied van circulaire economie / Brede Welvaart. Budget: € 820.000. max subsidiepercentage is 50%.

Afwegingskader o.a.:

- Bijdrage aan het sluiten van de bedrijfskolom
- Bijdrage aan hogere kwaliteit van leven, werken, wonen?
- Bijdrage aan de Covid-gevolgen

Onderwijs-arbeidsmarkt challenge (900k*)

* Subsidiebijdrage voor beste plannen vanuit Friese Onderwijsinstellingen om in samenwerking aansluiting Friese onderwijs – arbeidsmarkt. Budget € 830.000, max subsidie% is 50%

Afwegingskader o.a.:

- Bijdrage kwaliteit van onderwijs t.o. tekort arbeidsmarkt verbeterd
- Bijdrage aan de Covid-gevolgen

Toerisme-recreatie challenge (900k*)

* Subsidiebijdrage voor beste plannen vanuit TAF voor samenwerking tussen kleinschalige ondernemers (min. 5), voor zowel dagrecreatie als logies om zo meer efficiency en impact/ slagkracht te laten ontstaan in bijvoorbeeld de inkoop, personeel, marketing, bezorging producten. Budget (700.000 euro, max 50%)
+ bijdrage blockbuster De Tocht. van € 125.000, looptijd 2021-2022

Leefbaarheidschallenge (900k*)

* Subsidiebijdrage voor lokale ondernemers in (kleine) dorpen op het gebied van duurzaamheid, innovatie of digitalisering. Stimuleren van starters en sturen op behoud en uitbreiden van het voorzieningenniveau in dorpen en krimpgebieden ten behoeve van de leefbaarheid. Budget € 500.000

* Structuurversterking en netwerkopbouw en samenwerking op het gebied van welzijn en brede welvaart. Budget: € 325.000

Culturele challenge
(budget totaal 900.000* euro)

* Subsidiebijdrage voor de beste nieuwe perspectieven (projecten) (budget 650.000 euro, max. € 25.000, max 70%,)

* Sociaal-culturele challenge € 200.000, looptijd 2021-2022. Koppelkans met leefbaarheid: integrale aanpak ihkv eenzaamheid / zorg.

DIGITALISERING

NO & MOARN

Digitale challenge

Budget 1.650.000* euro

* Subsidiebijdrage (vb regeling OV.) voor gericht versnellen van digitale plannen om in te zetten voor het stimuleren van de digitalisering. Goede ideeën van mkb'er, retailer, maatschappelijke en culturele instelling, die ingeschreven staat bij de kvk om je naast fysiek ook digitaal te ondernemen? Dit om digitaal nieuwe klanten te bereiken dan wel om het werkproces te digitaliseren? Voorwaarde is wel dat er een Fries bedrijf ingeschakeld wordt dan wel aangesloten wordt bij de door het MBO-HBO-bedrijfsleven gevormde digitale werkplaats (500k) – max. 5.000 euro – 50% voor toepassingen als verbeterde website met doel meer omzet, opzet en verbetering webshop, koppeling webshop aan voorraadadministratie en ERP-systemen, verbetering online vindbaarheid, website veiliger maken, datamanagement, online leveren diensten hulp bij social media campagnes en online boekingsystemen.

* Subsidiebijdrage voor beste plannen om Digitale Business Development te ontwikkelen rondom de digitaliseringstechnieken Connectiviteit & Data & Cybe Afwegingskader (850k) o.a.: in samenwerking met de European Digital Innovationhub en de AI-Coalitie. Doel is om te starten met een aantal impactvolle en toepassingsgerichte kennisprojecten met Europese Financiering / REACT-EU middelen

Aanjaagsubsidie

Eenmalige incidentele aanjaagsubsidiebijdrage voor opzetten Digital Academy van € 200.000.

PERSPECTIEF / GELUK

NO & MOARN

Perspectief challenge

Budget 1.100.000* euro

* Fryslân Ferbynt (250k)

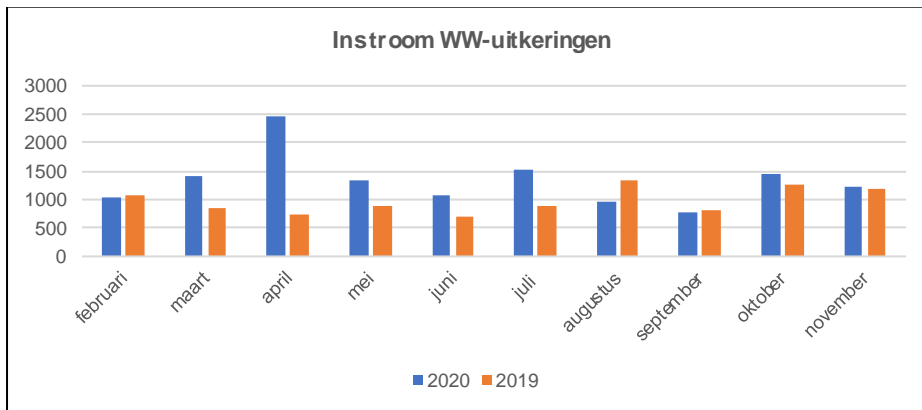
We gaan ondernemers, kunstenaars, Friese inwoners vragen hun verhaal te vertellen over hoe zij uit de corona zijn gekomen cq weer perspectief hebben gekregen om zo collega ondernemers/kunstenaars/inwoners te inspireren. Dit kan via de media of via online. Daarna willen we online webinars organiseren ism Ynbusiness om doelgroepen met elkaar in contact te laten komen om kennis en ervaringen te delen. Op deze manier willen we ondernemers, jongeren en ouderen elkaar verhalen vertellen om elkaar zo te inspireren dat er weer perspectief wordt verkregen. Tot slot willen we post-covid een event organiseren om de pakketten te evalueren.

* Plus op Perspectief (775k): middels evenementen/activiteiten willen we ouderen en jongeren weer dingen geven om naar uit te kijken. Willen sociale cohesie stimuleren door ruimte om voorzieningen te ondersteunen op het gebied van cultuur en sport. Voorbeeld is de week van de SDG's (oktober 2021). Een Fryslân brede week vol inspiratie met internationale allure voor hoofd en hart. Deze op jongeren gerichte week van de duurzaamheid laat in heel Fryslân het perspectief van de toekomst zien en voelen: in musea, theaters, natuur, bedrijven, overal. Daarnaast willen we evenementen/activiteiten die door kunnen gaan stimuleren om duurzaamheid mee te nemen en daar een duurzaamheidsbijdrage voor beschikbaar te stellen dan wel een bijdrage te geven voor een andere invulling aan het evenement (er vinden online evenementen plaats of kleinschalige evenementen passend binnen de geldende COVID-19 maatregelen – vb regeling Gld),

Bijlage: I- ANALYSE

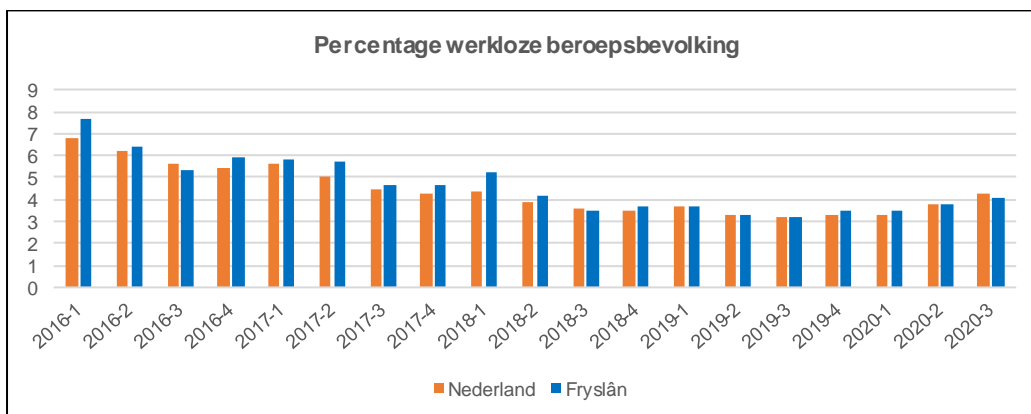
1- Arbeidsmarktdynamiek

Een belangrijke graadmeter voor de arbeidsmarkt is het aantal WW-uitkeringen.

De eerste gevolgen van de Covid-19 crisis op de werkloosheid waren te zien in de toename van het aantal nieuwe uitkeringen in maart en april. In maart was er sprake van een lichte stijging van 3,1% meer WW-uitkeringen. In april lag het totaal aantal WW-uitkeringen door een instroom van 2.465 nieuwe uitkeringen 10,3% hoger dan in maart. In de maanden mei, juni en juli nam het aantal uitkeringen licht af. In augustus en september daalde het aantal uitkeringen met respectievelijk 4,2- en 5,3%, waarna het totaal in oktober en november vrijwel onveranderd is gebleven. De daling van het aantal WW-uitkeringen maakt dat het totaal aantal in november nog iets lager ligt dan bij de start van de Covid-19 crisis. Wel ligt het aantal uitkeringen in november 11% hoger dan in dezelfde maand in 2019. Dit is mede toe te rekenen aan een relatief forse toename in januari, nog voor de coronacrisis.

In alle provincies was in de eerste maanden van de coronacrisis sprake van een stijging van het aantal uitkeringen, waarna er in alle provincies een lichte daling is ingezet. In vergelijking met andere provincies nam in Fryslân en Drenthe het aantal uitkeringen in de eerste maanden minder sterk toe. In beide provincies ligt in november het aantal uitkeringen ook lager dan voor de coronacrisis. In Groningen was de toename in de eerste maanden relatief sterker dan in Drenthe en Fryslân, maar de daling na juli ook sterker. De gevolgen van de Covid-19 crisis lijken, gelet op toename van werkloosheid, tot op heden in verhouding minder groot in Noord-Nederland. In Noord-Holland steeg het aantal WW-uitkeringen tussen februari en juli met ruim 40% en in de tweede helft van het jaar was hier de laagste afname te zien.

De toegenomen werkloosheid is deels het gevolg dat meer mensen op zoek zijn gegaan naar werk. Raming van het CPB gaat uit van een verdubbeling van de werkloosheid. In dat geval zou de werkloosheid terugvallen op het niveau uit 2016 (5,3%).

2- Sectorendynamiek

Ondanks het feit dat voor veel MKB'ers de dienstverlening in 2020 grotendeels is stopgezet of er sprake is van een forse mindering in werkzaamheden/opdrachten zijn er niet meer bedrijven beëindigd in vergelijking met 2019. Bij bedrijfsbeëindigingen kijken we naar faillissementen en naar de dynamiek van aantallen beëindigde en nieuwe vestigingen. Het CBS publiceert maandelijks cijfers over het aantal faillissementen. Stichting LISA publiceert maandelijks een benadering van de bedrijvendynamiek op basis van een modelmatige analyse van de bedrijvendynamiek in het KvK Handelsregister. In de periode maart tot en met december zijn er in Fryslân 77 gerechtelijke faillissementen uitgesproken, 6% minder dan in dezelfde periode 2019. Landelijk ligt het aantal faillissementen zelfs 19% lager dan in 2019. Zowel qua faillissementen als bedrijfsbeëindigingen zijn de gevolgen in Fryslân tot nu toe minder groot dan landelijk.

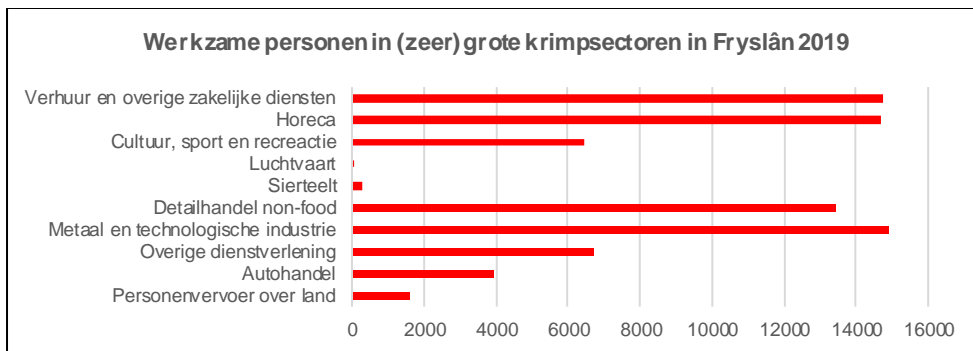
Aantal vestigingen (bedrijven/instellingen) per sector naar grootteklasse werkzame personen

Sector	ZZP/ eenmans	2 tot 10	10 tot 100	110 +	Totaal	Werkzame personen
Landbouw/visserij	2.679	3.517	72	4	6.272	14.227
Industrie/delfstoffenwinning	2.181	839	459	90	3.569	39.037
Nutsbedrijven	53	43	24	6	126	2.343
Bouwnijverheid	5.378	1.100	306	14	6.798	19.247
Handel en reparatie	5.680	3.572	910	47	10.209	49.472
Vervoer en opslag	942	493	171	27	1.633	12.291
Horeca	1.017	1.117	375	8	2.517	14.672
Informatie en communicatie	1.804	288	64	4	2.160	5.090
Financiële instellingen	292	184	42	12	530	6.747
Zakelijke dienstverlening	9.881	1.892	420	34	12.227	36.660
Openbaar bestuur en overheid	12	34	53	32	131	14.123
Onderwijs	2.145	317	436	23	2.921	20.654
Gezondheids- en welzijnszorg	4.522	1.215	545	106	6.388	54.776
Overige dienstverlening	5.491	914	138	7	6.550	13.160
Totaal	42.077	15.525	4.015	414	62.031	302.499

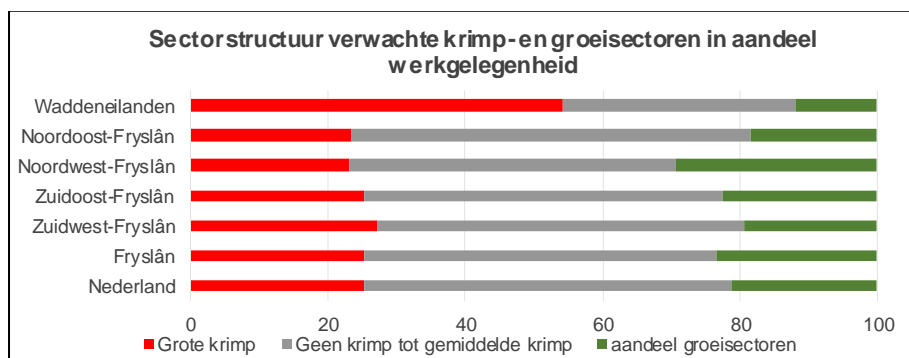
Fryslân telt ruim 62.000 vestigingen, waarvan ruim 42.000 zzp'ers/eenmansvestigingen en ruim 20.000 vestigingen met personeel. Het Midden- en kleinbedrijf (MKB) bestaat uit alle bedrijven tot 250 werknemers, zonder overheid, onderwijs, zorg, delfstoffenwinning en handel in onroerend goed. Bedrijven uit MKB-sectoren met 250 of meer medewerkers hebben de typering 'Grootbedrijf'. Het MKB vertegenwoordigt in 2019 61,5% van de Friese werkgelegenheid. Het grootbedrijf is goed voor 8,1% van het aantal banen. Van alle banen is 30,4% een baan bij een overheid/non-profitorganisatie.

De zorgsector levert de meeste banen in Fryslân, gevolgd door de sectoren handel en industrie. In vergelijking met het landelijk gemiddelde zijn de industrie, landbouw -en zorgsector relatief groot in Fryslân. Bij de sectoren dienstverlening, handel, informatie/communicatie en vervoer is het omgekeerde het geval: het aandeel van deze sectoren in de werkgelegenheid is relatief kleiner in Fryslân.

Onderstaande grafiek geeft de regionale economische sectorstructuur weer gelet het aandeel banen in sectoren met een door het UWV verwachte grote krimp, sectoren een verwachte normale of geen krimp en sectoren met een verwachte groei van werkgelegenheid.

Grote krimp wordt verwacht in de overige dienstverlening, horeca, cultuur, recreatie, luchtvaart, sierteelt, autohandel, detailhandel non-food, metaal-en technologische industrie en personenvervoer over land. Groei wordt verwacht bij de overheid, in de gezondheids- en welzijnszorg en bij post- en koeriersbedrijven. Fryslân telt ruim 76.000 banen in een sector met verwachte grote krimp, goed voor een kwart van de werkgelegenheid. De sectoren met verwachte groei zijn goed voor ruim 70.000 banen, een aandeel van 23% van de werkgelegenheid. Dezelfde analyse is uitgevoerd op de landelijke en regionale data en laat zien dat het aandeel werkgelegenheid in een sector met verwachte grote krimp ook landelijk op een kwart van de werkgelegenheid zit. Fryslân kent in verhouding iets meer werkgelegenheid in de verwachte groeisectoren dan landelijk.

Bron: werkgelegenheidsregister, provincie Fryslân 2019

De grafiek maakt duidelijk dat het aandeel van sterke krimpsectoren op de Waddeneilanden zeer groot is. Horeca en recreatie hebben een groot aandeel op de eilanden. Daarnaast is het aandeel banen in groeisectoren op de Waddeneilanden in verhouding juist klein. Na de Waddeneilanden heeft Zuidwest-Fryslân de meest ongunstigste sectorstructuur. Zuidwest-Fryslân heeft een bovengemiddeld aandeel werkgelegenheid in grote krimpsectoren en een beneden gemiddeld aandeel in groeisectoren. De regio Noordwest-Fryslân heeft met een iets kleiner aandeel krimpsectoren en relatief groot aandeel banen in groeisectoren de gunstigste sectorstructuur in Fryslân. Het grote aandeel van banen in de zakelijke dienstverlening, financiële dienstverlening en zorg in Leeuwarden maakt dit verschil.

Bijlage II: Verwachtingen sectoren vanuit banken

Onderstaande verwachting vanuit de drie grootste banken in Nederland: ING, Rabobank en ABN AMRO.

A- ING

Het Economisch Bureau ING heeft op 19 november het volgende gepubliceerd:

Volumemutaties t.o.v. voorgaand jaar in procenten

	2018	2019	2020*	2021*
Agrarische sector	-1,2	-1,2	1,0	0,5
Bouw	7,3	4,6	-1,0	-4,0
Detailhandel	2,2	2,2	6,0	0,5
Groothandel	3,0	3,0	-2,5	2,0
Horeca	4,3	1,8	-40,0	35,0
Industrie	3,1	3,1	-5,0	2,0
Transport & opslag	2,6	0,5	-14,5	8,0
Zakelijke dienstverlening	7,1	2,9	-7,0	5,0
Onderwijs	0,8	0,0	-3,5	0,5
Overheid	1,4	1,6	1,5	1,5
Zorg en Welzijn	2,4	1,8	-8,0	6,5

*Voorspellingen 23 december 2020

Analyse ING: In de horeca verwachten we een opleving van de volumes van circa 40% in 2021, maar de sector zal daarmee nog niet herstellen tot het pre-corona niveau van 2019. De hogere werkloosheid zal de consumentenuitgaven in hotels, restaurants en bars temperen, ook als de coronamaatregelen in de loop van 2021 volledig verdwijnen. De directe terugkeer van buitenlandse toeristen is ook onzeker en afhankelijk van de ontwikkeling van het virus in Nederland en in de landen van herkomst. De detailhandel laat in 2021 naar verwachting een beperkte groei zien van 0,5%. Dit volgt wel op een jaar van stevige groei (6%) doordat Nederlandse consumenten minder vaak op vakantie gingen en hun geld thuis uitgaven, vaker voor zichzelf kookten en hun huis opknaptten. Met name supermarkten, bouwmarkten en webwinkels profiteerden van deze ontwikkeling. De detailhandel groeit zowel in 2020 als in 2021, al neemt het groeipercentage wel sterk af.

De industriële productie laat na een relatief beperkte krimp in 2020 een bescheiden herstel zien, namelijk 2% groei in 2021. De export trekt geleidelijk aan, terwijl de toeleveringsketens (uit bijvoorbeeld China), in tegenstelling tot 2020, beter intact blijven. We verwachten tevens dat in 2021 de bouwsector de enige Nederlandse sector zal zijn met een productiedaling. Deze sector wordt altijd later in de economische cyclus geraakt door langere doorlooptijden van projecten. De vraag naar nieuwe bedrijfsgebouwen en kantoren zal afnemen. Dit komt doordat bedrijven overcapaciteit hebben door de productie-uitval in 2020 en daardoor minder gaan investeren. De uitrol van infrastructurele werken heeft vooral hinder van de stikstofproblematiek. De vraag naar nieuwe woningen blijft, maar de oplevering daalt in 2021 waarschijnlijk doordat in 2019 en 2020 minder bouwvergunningen zijn afgegeven door een tekort aan bouwlocaties.

B- Rabobank

Volgend jaar verwacht Raboresearch een gedeeltelijk herstel. Met een macro-economische groei van 2,4 procent zit de productie in 2021 dan nog 1,9 procent onder de toegevoegde waarde van 2019. In 2022 mogen wij verwachten weer op een pre-coronaniveau te produceren en daarmee weer even veel waarde toe te voegen aan de economie.

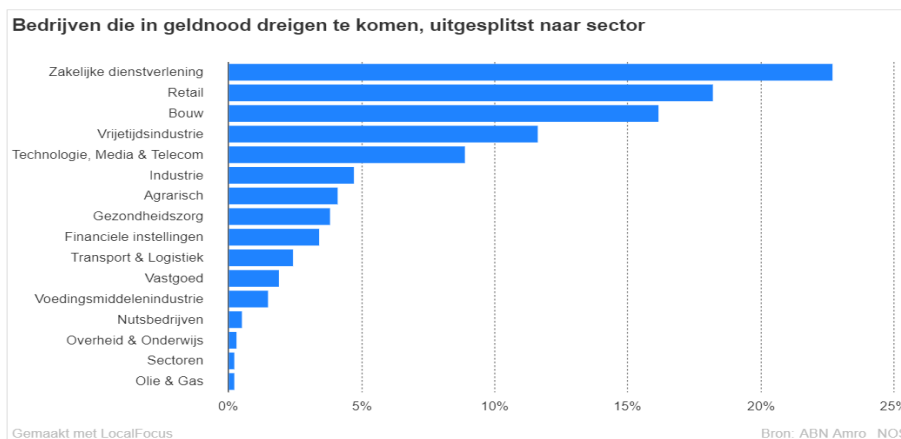
Sectorprognoses in toegevoegde waarde j-o-j	2019	2020p	2021p
Landbouw, bosbouw en visserij	1,4%	0%	-1%
Industrie	0,8%	-3%	3%
Bouwnijverheid	5,1%	-1%	-4%
Handel	2,8%	-2%	2%
Vervoer en opslag	0,2%	-14%	8%
Horeca	1,9%	-39%	28%
Informatie en communicatie	3,7%	-2%	5%
Specialistische zakelijke diensten	3,5%	-2%	1%
Overige zakelijke diensten	1,0%	-16%	6%
Onderwijs	0,0%	-2%	3%
Gezondheids- en welzijnszorg	0,8%	-6%	7%

Bron: CBS en RaboResearch. Noot: De toegevoegde waarde is de omzet minus de waarde van alle halffabricaten en diensten die bij de productie zijn verwerkt.

Analyse RaboResearch: De sectoren die het hardst worden geraakt zijn: horeca, vervoer & opslag en de overige zakelijke diensten. Deze sectoren krimpen in 2020 naar verwachting respectievelijk 39, 14 en 16 procent. De drie sectoren groeien volgend jaar dan waarschijnlijk wel, maar komen van zo'n laag niveau dat een volledig herstel in 2021 uitblijft. Dan is er nog een groot aantal sectoren die dit jaar de toegevoegde waarde gematigd zien slinken met percentages tussen de -2 en -6. Op basis van de snelheid van het herstel in het komende jaar kunnen wij de groep in tweeën splitsen. Het onderwijs, de zorg en de ICT herstellen in 2021 volledig, terwijl dat bij de industrie, de handel en de specialistische zakelijke diensten wat langer duurt. Tot slot reserveren we voor de bouw en de landbouw een aparte groep. In 2020 laten deze nauwelijks of geen krimp zien, maar die krimp is er in 2021 wel. De bouw is historisch gezien laat-cyclisch. Het lage aantal tenders en de weinige bouwvergunningen ondersteunen deze verwachting. Verder staat de landbouw – vergeleken met de andere sectoren – wat meer los van de conjunctuur, waardoor deze sector dit jaar buiten schot bleef. Voor 2021 verwachten we echter ook hier krimp.

C- ABN ARMO

ABN Amro deed onderzoek onder ruim 200.000 bedrijven en concludeert dat ruim een kwart van de bedrijven binnen een paar maanden in acute geldnood dreigt te komen.

Analyse ABN: In het rapport gaat de bank ervan uit dat de coronabeperkingen geleidelijk worden versoepeld zodra alle kwetsbare mensen zijn gevaccineerd, ergens in het voorjaar. De meeste ondernemers zouden dan vanaf nu nog zo'n drie maanden moeten interen op hun reserves. Zonder extra steun komt 27 procent van de bedrijven in geldnood en kan dan niet meer aan alle financiële verplichtingen voldoen. Volgens de bank betekent dit niet dat deze bedrijven massaal failliet zullen gaan. Extra steunmaatregelen, leningen en reservepotjes bij bedrijven spelen een rol. De grafiek toont het aandeel van sectoren in het totaal aantal bedrijven wat naar verwachting in geldnood komt.

Bijlage III: Vraagstukken Cultuur/erfgoed:

-Erfgoed (scenario moarn, structuurversterking)

- De erfgoedsector (monumenten en archeologie) ziet door de crisis een afname van vergunningen en werkgelegenheid in de restauratiebouw/verbouw van monumenten. Tegelijkertijd zien we dat er zo'n 8 boerderijen per maand vrijkomen. Een groot deel heeft een restauratieachterstand en is van belang voor specifieke kwaliteiten behorend bij brede welvaart. Door een impuls te geven aan restauratie en herbestemming via het werkplan Takomst Fryske Pleats kan een impuls worden gegeven aan de bouwsector en het opleiden van leerlingen voor het restauratieambacht. (2x 475.000 voor komende twee jaar)
- Het Cultuurfonds voor Monumenten Fryslân is een fonds voor niet-rijksmonumenten van waaruit laagrentende leningen met gunstige condities kunnen worden verkregen. Naast restauratie kan het na een verbreding ook ingezet worden voor herbestemming (bv. voor de vele vrijkomende boerderijen en kerken) en verduurzaming. De bodem van het fonds is in zicht. Daarom verzoek voor herstelpakket en Lok op 1: Komt ten goede aan werkgelegenheid, leerlingen in restauratieambacht en innovatie monumentensector;
- Werk structureel door de revolverende werking
- Herbestemming sluit aan op de circulaire economie
- Ondersteunt de erfgoeddeal waarbij er behoefte is aan additionele financiering voor de wat grotere herbestedingsprojecten voor verblijfrecreatie (passend bij slimme groei) en gastvrijheidseconomie
- Ondersteunt het werkplan Fryske Plaets en de aanpak vrijkomende kerken
- Ondersteunt gemeentelijk erfgoedbeleid en gemeentelijke kerkenvisies.
- Nationaal Restauratiefonds is bereid middelen te matchen, dit sluit aan op financiële uitgangspunten bestuursakkoord. Geld maken met geld.
- Behoud en ontwikkeling niet-rijksmonumenten komt ten goede van omgevingskwaliteit en leefbaarheid. Kosten eenmalig: € 475.000,--

Het is dus van het grootste belang voor de brede welvaart van onze provincie dat er een gezonde, wendbare en weerbare Fryske culturele sector is. Hiervoor is een transformatie nodig. Wij als overheid én de culturele sector moeten gezamenlijk antwoord vinden op onderstaande vragen:

1. Zakelijke structuurversterking

a. Nieuwe verdienmodellen en financieringsstromen. Hoe kan het bereik en/of aanbod worden vergroot en hoe kan er structureel extra inkomsten worden gecreëerd? Hoe zorgen we voor een landelijke en Europese multiplier?

2. Innovatie

a. Verbreding rol. Hoe kan aanbod gemakkelijker worden aangepast zonder onnodige concurrentie te creëren? Hoe kan er gewerkt worden met modulaire producties die op maat ingezet en aangeboden kunnen worden?

b. Digitalisering van het aanbod. Hoe maken we artistieke digitale vernieuwing en hybride parktijken mogelijk? Hoe ziet digitaal aantrekkelijk cultureel aanbod eruit? Hoe blijven we het publiek betrekken?

c. Welke mogelijkheden zijn er om beschikbare ruimte te benutten, bijvoorbeeld natuur, erfgoed of de virtuele ruimte? En hoe zijn de eigen ruimtes ook op andere manieren in te zetten?

3. Maatschappelijke impact vergroten

a. Hoe kan op creatieve wijze (ondanks beperkingen) nieuw/ander/meer publiek worden bereikt?

b. Hoe maak je aanbod dat plaatselijk geworteld is en zich afspeelt op kleinere schaal maar met een internationaal bewustzijn en een online versterker?

c. Hoe kan je de veranderkracht van cultuur nog beter inzetten bij maatschappelijke opgaven, zoals bijvoorbeeld biodiversiteit, klimaatverandering en leefbaarheid

Bijlage IV: Gastvrijheidseconomie

Het beleid van gastvrijheidseconomie zet zich in op:

We blijven daarom, in combinatie met de eerdere korte-termijn maatregelen uit No & Moarn Lok op 1, onder andere inzetten op:

1. Het spreiden van toeristen en het promoten van minder bekende plekken in ons land door plekken te verbinden in een verhaallijn.
2. Inzetten op de (door)ontwikkeling van (nieuwe) (boven)regionale thematische routes en -netwerken voor wandelen, erfgoed, fietsen en varen. Recreatieve routeontwikkeling waarbij zoveel mogelijk aansluiting gezocht wordt bij verhaallijnen-Dutch DNA.
3. Simuleren van jaarrond aanbod op bestemmingen om verdienvermogen ondernemers te vergroten, bezoekers te kunnen spreiden en jaarrond banen te creëren.
4. In de coronacrisis hebben veel Nederlanders de natuur dicht bij huis herontdekt; omdat alles dicht was waren de natuurgebieden zeer in trek. Maar die zijn niet allemaal ingericht op zulke grote aantallen bezoekers. Daarom investeren wij in toegankelijkheid, bereikbaarheid en beleefbaarheid van natuur.
5. Met het vorige provinciale noodfondspakket is ingezet op een subsidieregeling voor ondernemers bij het nemen van maatregelen tegen corona. Deze loopt nog tot en met 2 april.

Daarnaast zal vanuit Gastvrijheidseconomie vanuit het eigen beleid nog geld aanvullend aan het no en moarn pakket ingezet worden.

Bijlage V: Toelichting evaluatie No en Moarn pakket I || 16 februari 2021

Stimulering arbeidsmarkt

1. Opleidingsvoucher – subsidieregeling arbeidsmarktscholing: Op 1 september 2020 is de subsidieregeling arbeidsmarktscholing opengesteld. SNN voert deze regeling uit. Subsidie was, door elk bij de KvK ingeschreven instelling, aan te vragen voor het volgen van opleiding of training. Maximale subsidiebedrag betreft € 4.000. Binnen enkele weken was deze regeling overvraagd. In totaal is er ruimte voor ongeveer 150 aanvragen binnen het budget van € 300.000. De regeling is vooral aangevraagd door bedrijven, veelal vanuit de sectoren zakelijke dienstverlening, techniek en agrarisch & groen. Opvallend is dat er relatief veel unieke organisaties zijn geholpen: 184 unieke bedrijven zijn goed voor de in totaal 226 aanvragen. Onder andere kennisinstellingen hebben zeer positief gestemd op deze regeling.

2. Begeleidingsvergoeding – subsidieregeling stageplekken: Op 1 september 2020 is deze regeling opengesteld. Ook deze regeling is uitgevoerd door het SNN. Organisaties ingeschreven bij de KvK konden € 1.000 of € 1.500 subsidie krijgen per stageplek die aangeboden werd. Het subsidiebedrag was afhankelijk van het aantal stage-uren. Binnen enkele dagen was deze regeling overvraagd. In verband met het enorme animo is besloten het subsidieplafond te verhogen met € 100.000, om zo meer aanvragen te kunnen honoreren en op deze manier meer studenten te kunnen helpen met stageplekken. De kennisinstellingen geven aan dat mede door deze regeling het tekort aan stageplekken aanzienlijk is gedeeld. In totaal worden er 300 – 400 aanvragen goedgekeurd. Van het totaal aantal aanvragen is ongeveer 60% gericht op een MBO-stage en 40% op een HBO / WO stage.

3. Facilitering initiatieven arbeidsmarkt: Binnen dit onderdeel zijn projecten gesteund. Deze projecten hebben stuk voor stuk positief effect op de arbeidsmarkt. Al deze projecten worden in de komende periode uitgevoerd, waardoor het geld ook effect heeft in de corona periode. De bijdrage aan de MKB-deal Skills Booster betreft cofinanciering. Vanuit het Rijk is ook een bijdrage gedaan van € 200.000. Verder betreft dit onderdeel kleinere projecten.

Stimulering innovatie

4. Innovatiematrix: Op 8 oktober 2020 is deze regeling opengesteld. Deze subsidieregeling was erop gericht om ideeën bij ondernemers te verfijnen en verder te brengen. In totaal zijn er 17 aanvragen ingediend voor een totaalbedrag van € 42.000. De eerste matrixtafel heeft inmiddels plaatsgevonden. Hierbij hebben experts vanuit onder andere kennisinstellingen en bedrijfsleven geholpen om de ingediende ideeën verder te brengen. Bijvoorbeeld door een netwerk te ontsluiten of nieuwe kansen voor het project te vermelden.

5. Nieuwe Economie Challenge: Op 8 oktober is deze regeling opengesteld. Aanvragers konden maximaal € 10.000 subsidie aanvragen voor het doorontwikkelen van een idee naar een prototype, procedé of dienst. Binnen 2 maanden was deze regeling overvraagd. In totaal zijn er 56 aanvragen goedgekeurd. Voor deze aanvragen is het subsidiebedrag inmiddels overgemaakt naar de aanvrager. In het najaar volgt er een congres waarop een aantal projecten worden gepresenteerd. Verdere informatie hierover volgt later. De projecten moesten bijdragen aan één of meer van de vier transities zoals deze zijn benoemd in de Regionale Innovatie Strategie (RIS3), of aan de anderhalve meter samenleving. Hieronder vindt u een specificatie van het aantal aanvragen per transitie.

6. Toekomstgericht Investeren: Op 8 oktober is deze regeling opengesteld. Binnen deze regeling kon maximaal € 15.000 worden aangevraagd voor het vermarkten van innovatie en de toepassing van innovatie op de processen van de aanvrager. Ook deze regeling was binnen 2 maanden overvraagd. Projecten die binnen deze regeling subsidie ontvangen dienen ook bij te dragen aan één of meer van de vier transities zoals deze zijn benoemd in de RIS3, of aan de anderhalve meter samenleving. Hieronder een totaaloverzicht voor de regelingen binnen de pijler innovatie.

Regeling	Inno. Matrix	NEC	TGI
Totaal budget	€ 150.000	€ 550.000	€ 500.000
Totaal uitgegeven	€ 42.000	€ 550.000	€ 500.000
Aantal aanvragen	17	56	36
Gem. per aanvraag	€ 2.470,59	€ 9.821,43	€ 13.888,89
Transitie			
Lineair naar circulair	x	18	16
Analoog naar digitaal	x	20	14
Fossiel naar hernieuwbare energie	x	10	3
Zorg naar positieve gezondheid	x	6	2
1,5 meter samenleving	x	2	1
<i>Totaal</i>	0	56	36

7. Facilitering initiatieven innovatie: Binnen dit onderdeel zijn projecten gesteund. Vanuit dit onderdeel is onder andere de bijdrage voor de Business Boost gefinancierd.
Stimulering behoud vitaliteit vestigingsklimaat

8. Actieplan Gastvrijheidseconomie:

Subsidieregeling Covid-19 maatregel VTE-sector: Deze subsidieregeling is op 13 juli 2020 opengesteld voor ondernemers die actief zijn in de gastvrijheidssector. Binnen de regeling kan maximaal € 1.500 subsidie worden aangevraagd voor het nemen van maatregelen tegen corona. Per rechtsvorm kan er maximaal 3 keer een aanvraag worden ingediend. Inmiddels zijn er tot 1 februari 338 aanvragen ingediend, goed voor ongeveer € 420.000. Er is in totaal bijna € 930.000 euro beschikbaar. De regeling loopt nog tot en met 2 april 2021

9. Actieplan Leefbaarheid en Sport: Het actieplan leefbaarheid en sport is opgebouwd uit een aantal onderdelen. Enerzijds is er € 375.000 subsidie beschikbaar gesteld binnen de Subsidieregeling COVID-19 maatschappelijke sector Fryslân. Subsidie kon worden aangevraagd voor het nemen van maatregelen om binnen de coronarichtlijnen activiteiten te organiseren. Maximale subsidiebedrag bedroeg € 1.500. Anderzijds is € 50.000 beschikbaar gesteld voor de voucherregeling sportactiviteiten. Voor kleinschalige sportactiviteiten kon een voucher worden aangevraagd ter waarde van € 500. Binnen ruim een week was het beschikbare budget opgevraagd. Door deze regeling zijn 100 kleinschalige sportactiviteiten financieel gesteund.

Door deze twee maatregelen is een bijdrage geleverd aan maatschappelijke activiteiten in Fryslân. Beide regelingen waren laagdrempelig en hebben duidelijk voorzien in een behoefte.

10. Actieplan Cultuur: Ook dit actieplan is ingezet voor meerdere activiteiten. Er is een eenmalige bijdrage gedaan van € 225.000 aan het Fries Museum en een bijdrage van ruim € 30.000 aan Sliker Film, beiden als matching van de bijdrage vanuit het ministerie van OCW. Totale bijdrage vanuit de provincie aan het Fries museum betreft € 475.000, hiervan is € 250.000 gefinancierd vanuit reguliere financiële middelen van de opgave cultuur. Verder is er ingezet op een subsidieregeling voor kleinschalige culturele activiteiten. Voorwaarden waren dat de activiteit toegankelijk was voor publiek en werd georganiseerd in een ontmoetingsplek. In totaal zijn er ruim 55 aanvragen ingediend. De regeling was binnen enkele dagen overvraagd. Naar verwachting is er ruimte voor 15 tot 20 aanvragen.

11. Lokale advertentiecampagne: Dit budget is ingezet voor verschillende doeleinden. Dit betreft onder andere de campagnes Koop Lokaal en Fryslân yn Ferbyning.